

Työ- ja elinkeinoministeriö
kuuleminen@tem.fi

Asia: Naiset Atomivoimaa Vastaa-liikkeen lausunto Fennovoima OY:n hakemuksesta valtioneuvoston 6.5.2010 periaatepäätöksen täydentämiseksi

Diaarinumero: TEM/11/08.04.01/2014

Lähetetty tiedoksi kaikille kansanedustajille

Yhteenveto

Alla olevat, Naiset Atomivoimaa Vastaa –liikkeen esittämät tosiasiat osoittavat, että Fennovoiman vuonna 2010 esittämät perustelut atomivoimalan rakentamiselle ovat muuttuneet täysin, ja että projekti ei enään millään tavalla ole Suomen kansan kokonaisedun mukainen.

Tosiasia on että Suomen sähkönkulutus on laskussa, ja että Euroopan energiamarkkinat ovat myllerryksessä energiantuotannossa tapahtuvien valtaviin muutosten vuoksi. Suomen tulisi tästä syystä osallistua tulevaisuuden energiamuotojen tukemiseen ja tuottamiseen, eikä turvautua menneisiin energiaratkaisuihin. Fennovoiman hankkeessa tapahtuneet ratkaisevat muutokset, kuten muuttunut atomivoimalan toimittaja ja muuttunut Fennovoiman omistus pohja vaikuttavat ratkaisevasti muun muassa hankkeen kotimaisiin työllisyysvaikutuksiin ja lisäävät Suomen energiariippuvuutta Venäjältä. Lisäksi hankkeen käsittelyn aikana esille nousseet maa- ja vesialueiden pakkolunastushakemukset sekä puutteelliset turvallisuusselvitykset kaipaavat lisäselvitystä. Hankkeen alkuperäisen hakemuksen jälkeen on saatu myös arvokasta lisätietoa rakenteilla olevan OL 3-reaktorin todellisista kustannuksista ja viivästyksistä, jotka tulisi ottaa huomioon uusia atomivoimalahankkeita käsiteltäessä.

Ottaen huomioon vuoden 2010 jälkeen hankkeessa tapahtuneet ratkaisevat muutokset, todellista vastuuta kantavan kansan edustajan on saatava mahdollisuus arvioida hanketta kokonaan uudestaan, ja arvioida hankkeen edellytyksiä palvella koko kansan etuja tämän hetken tilanteessa.

Naiset Atomivoimaa Vastaa-liike katsoo, että periaatepäätöksen edellytykset ovat muuttuneet täysin vuodesta 2010 ja se tulee käsitellä eduskunnassa täysin uutena hankkeena. Periaatepäätöksen pelkkä täydentäminen loukkaa kansanvaltaa eikä ole kansan etujen mukaista.

Suomen sähkönkulutus on laskussa

Suomi ei tarvitse lisää atomivoimaa. Sähkönkulutus Suomessa on laskussa ja sähkönkulutusta koskevat arviot on syytä tehdä uudelleen. Suomeen ei pidä rakentaa lisää atomivoimaa, jotta se voisi tuottaa sähköä vientiin. Kaikki riskit liittyen vuotoihin, onnettomuuksiin ja ydinjätteisiin sen sijaan jäävät suomalaisten kannettaviksi. Tiedotusvälineissä on viime aikoina usein näkynyt arvioita sähkön hinnasta ja sähköntuotannon tarvittavasta kapasiteetista. Arviot ulottuvat jopa 20 vuoden päähän. Viesti on useimmiten ollut, että sähkön hinta tulee halpenemaan, koska kapasiteettia on liikaa.

Esimerkkinä sähkönkulutuksen väärin arvioimisesta mainittakoon Elinkeinoelämän keskusliiton ja Energiateollisuuden vuonna 2009 laatima arvio Suomen sähkönkulutuksesta vuonna 2030. Arviossa todetaan, että Energiateollisuuden ja Elinkeinoelämän keskusliiton arvio sähkön kysynnästä ”perustuu visioon hyvinvoivasta ja menestyvästä Suomesta”. Arvion mukaan sähkön kulutus vuonna 2030 asettuisi välille 100–111 TWh.

Huomattakoon, että vuonna 2008 kulutus oli Energiateollisuuden tietojen mukaan noin 87 TWh. Vuonna 2012 kulutus oli 84 TWh ja vuonna 2013 alle 84 TWh.

Tällä hetkellä on varsin ilmeistä, että arvion perusteena ollut visio ei ole toteutunut eikä toteutumassa – päinvastoin.

Maaliskuussa 2014 ilmoitettiin että korkean teknologian vienti on romahtanut viime laman tasolle. Syyskuussa 2012 Elinkeinoelämän keskusliiton tekemästä kyselystä kävi ilmi, että noin joka neljäs kyselyyn vastannut pk-työnantajayritys aikoo laajentaa yritystoimintaansa ulkomaille. Noin joka kymmenes pk-yritys uskoi siirtävänsä toimintansa kokonaan pois Suomesta varmasti tai melko todennäköisesti seuraavan kolmen vuoden aikana.

Suuryritykset puolestaan (Stora Enso, Telia Sonera, Nokia, SSAB, Rautaruukki) ovat joutuneet ulkomaisten käsiin.

Tammikuussa 2014 norjalaisen Markedskraftin kokenut analyytikko Olav Johan Botnen ennusti, että Suomen ja Pohjoismaiden sähkömarkkinat hukkuvat lähivuosina ylimääräiseen sähkөөn. ”Ylitarjonta nousee peräti kahteentoista prosenttiin ja tilanne on siinä mielessä kummallinen, että vuoteen 2020 mennessä Pohjolan sähkönkulutus kasvaa alle 10 TWh. Sähkön kulutus on vuonna 2020 alempana kuin vuonna 2008, mutta silti markkinoille pusketaan massiiviset määrät lisää sähköä”, toteaa Botnen.

Atomivoimalan toimittaja on muuttunut

Atomivoimalan toimittajaksi ei ole alkuperäisen suunnitelman mukaan tulossa ranskalainen

Areva tai japanilainen Toshiba, vaan Venäjän valtion omistama ydinvoima- ja ydinaseyhtiö Rosatom.

Viime aikoina eri kansainväliset tahot ovat esittäneet terävää kritiikkiä Rosatomin aggressiivista ydinvoimalamarkkinointia vastaan. Rosatom on keräämässä itselleen suurinta kansainvälistä ydinvoimalahankkeiden portfooliota. Rosatomin malli on rakentaa, omistaa ja operoida. Venäjän ydinvoimalainvestoinnit ovat osa valtion budjettia. Tämä tarkoittaa sitä että investointien pääasiallinen tehtävä ei välttämättä ole tuottaa taloudellista voittoa, vaan hankkeita voidaan lähinnä pitää strategisina ja poliittisina hankkeina. Valtionkorporaatio saa rahoituksensa Venäjän valtion budjetista ja se nauttii juridista erityisasemaa suoraan Venäjän presidentin ja hallituksen alaisuudessa. Suomalaiset eivät koskaan saa tietää mihin merkittävä osa Fennovoiman rahoista menevät.

Fennovoiman omistuspohja on muuttunut

E.ON on vetäytynyt hankkeesta. Suurimmaksi yksittäiseksi osakkaaksi ja atomivoimatekniseksi osaajaksi on tulossa vähintään 34 % osuudella venäläinen Rosatom, joka on kiinnostunut lisäämään omistustaan liki 50 %:iin tai jopa yli sen. Suurimpana omistajana ja rahoittajana toimimisen lisäksi Rosatom toimittaisi Fennovoimalle sekä atomivoimalaitoksen että siihen tarvittavan ydinpolttoaineen. Rosatomin kytkös Fennovoimaan olisi siis paljon suurempi ja monitahoisempi verrattuna hankkeessa aiemmin olleen ulkomaiseen E.ONin osuuteen. Toisin kuin piti, Fennovoiman hanke ei suinkaan vähentäisi Suomen energiariippuvuutta Venäjästä, vaan lisääisi sitä ratkaisevasti.

Kun ensimmäinen tieto Rosatomin mukaantulosta tuli julkisuuteen, vannovat sekä Fennovoima että muut projektia puoltavat tahot, että selvä osakkeiden enemmistö pysyisi suomalaisten käsissä. Nyt Fennovoimasta on vetäytynyt merkittävä määrä suomalaisia osakkaita: mm. Boliden Harjavalta, Boliden Kokkola, Ovako Bar, AGA, Componenta, Finnfoam, Omya, S-ryhmä, Atria, Kesko-konserniin kuuluva Kestra Kiinteistöpalvelut, sekä yli kymmenen paikallista sähköyhtiötä (mm. Kuopion Energia ja Vaasan Sähkö). Merkittävä määrä yhtiön osakkeista on vailla suomalaisia omistajia.

Rosatomin mukaantulo lisää riippuvuutta Venäjästä

Eräs vahvin argumentti uusien atomivoimaloiden rakentamiselle oli atomivoimaan myönteisesti suhtautuvien tahojen mukaan tuontisähköriippuvuus Venäjästä, josta haluttiin päästä eroon. Alun perin Fennovoiman suurimpana yksittäisenä osakkaana (34 %) oli saksalainen energiayhtiö E.ON. Loput 66 % yhtiöstä oli pääosin kotimaisen teollisuuden- ja kaupan alan yritysten sekä paikallisten sähköyhtiöiden käsissä.

E.ON on vetäytynyt hankkeesta. Suurimmaksi yksittäiseksi osakkaaksi ja atomivoimatekniseksi osaajaksi tulossa oleva Rosatom on myös luvannut rahoittaa hankkeesta suuren osan. Merkille pantavaa on, että kauppahintaa ei kerrota, eikä sitä mistä luvatut rahat ovat tulossa, mikä asettaa koko hankkeen hyvin merkilliseen valoon. Länsimaisessa oikeusvaltiossa tällainen salailu on uusi paheksuntaa herättävä ilmiö. Viranomaisten tulisi nyt – julkisuusperiaatteen nimissä – vaatia että hankkeen hinta sekä sitä rahoittavat tahot ilmoitetaan julkisuudelle.

Kotimaisuusaste työllisyysvaikutuksissa on muuttunut

Hankkeen alkuvaiheissa luvattiin pyrkiä jopa 50 %:n kotimaisuusasteeseen työllisyysvaikutuksissa.

Fennovoiman toimitusjohtajan Juha Nurmen mukaan hankkeen työllisyyden kotimaisuusasteelle ei kuitenkaan voida luvata mitään prosenttiosuuksia.

Kehityspäälliköllä Juha Miikkulaisella puolestaan on hyvin laaja käsitys Kotimaisuusasteesta; hänen mukaansa hankkeessa ”paikallinen työvoima” tarkoittaa sitä, että työntekijä on jostakin Euroopan alueelta. Tällainen laaja soveltuvuus on toteutettu myös OL 3-hankkeessa, jonka työllisyysvaikutukset, mitä suomalaisiin tulee, ovat jääneet luvattua pienemmiksi.

Turvallisuudesta kaivataan lisätietoja

Säteilyturvakeskus (STUK) haluaa Fennovoimalta paljon lisätietoja Pyhäjoen atomivoimalahankkeen turvallisuudesta. STUK:in lisäselvityspyynnössä on 38 kohtaa, jotka kaipaavat lisäselvityksiä. Merkittävimmät niistä nousivat esille jo 2009–2010, kun vastaavaa laitosvaihtoehtoa arvioitiin Fortumin suunnitelmien vuoksi.

Maakauppoja pakkolunastuksella

Alun perin Fennovoima ilmoitti tekevänsä vain vapaaehtoisia maakauppoja. Nyt yhtiö on jättänyt työ- ja elinkeinoministeriöön pakkolunastushakemuksen yli 100 hehtaarin laajuisista maa- ja vesialueista Hanhikivenniemellä. Tämäkin on länsimaisen oikeusvaltion kannalta erittäin paheksuttavaa.

Atomivoimaloiden rakennuskustannukset karkaavat käsistä

Todelliseksi ongelmaksi on muodostumassa prototyyppireaktori OL 3, jonka valmistuminen siirtyy siirtymistään ja jonka taloudelliset ongelmat ovat herättäneet keskustelua atomivoiman kannattavuudesta ympäri maailman. Voimalan hinta on moninkertaistunut ja

riita rahoituksesta on kesken. Lasku siirtyy tuttuun tapaan tavalla tai toisella kansalaisten maksettavaksi; tästä Talvivaaran aiheuttamat ympäristötuhot ovat surullinen esimerkki.

On pantava merkille, että myös Rosatomin Fennovoimalle tarjoama reaktorityyppi on prototyyppi, jota ei ole vielä rakennettu missään läntisessä teollisuusmaassa. Tämä voi aiheuttaa ikäviä ennakoimattomia yllätyksiä, jotka OL 3-hankkeen tapaan saattavat koitua kalliiksi. Ellei Rosatomin rahoitushalukkuus ole rajaton, hankkeen kallistuminen saattaa heikentää teknologista laatua.

Energiamarkkinat Euroopassa ovat myllerryksessä

Financial Times lehdessä 15.2.2014 tehtiin laaja arvio siitä miten suuret kriisiä kokevat energiayhtiöt tulevat pärjäämään markkinoilla tapahtuvassa teknologisessa vallankumouksessa.

Lehden mukaan yritykset kärsivät uusiutuvien energiamuotojen räjähdysmäisestä kasvusta sekä matalista energian tukkuhinnoista.

Saksalaisen energijätin RWE:n pääjohtajan Peter Teriumin mukaan yritys kokee pahimman rakenteellisen kriisin energiatuotannon historiassa.

Merkittävä osa kaupanteosta tänä päivänä tehdään energiatehokkuudessa. Nykyään asennetaan "älyteknologiaa" ja neuvotaan asiakkaista miten he voivat alentaa energialaskunsa.

"Tuotamme asiakkaille ratkaisuja eikä vain kuutiometrejä kaasua" sanoo Fulvio Conti, italialaisen ENEL energiayhtiön pääjohtaja. Ranskalaisella energiayhtiöllä GDF Suez on sama viesti: "klassisen energiatuotannon piirissä suljemme lukuisia voimaloita, mutta panostamme energiapalveluihin jotka kasvavat voimakkaasti", sanoo Gérard Mestrallet, yhtiön pääjohtaja.

Jotkut teollisuusasiantuntijat sanovat, että tulevaisuudessa älypuhelimet ja tabletit tulevat muuttamaan monia asioita energiasektorilla, ohittaen perinteisten energiayritysten tarjoamat palvelut.

Financial Times-lehden artikkelin mukaan mitä ikinä tulevaisuus tuo tullessaan on selvää, että nykytilanne on epätoivoinen. "Energiasektori Euroopassa on todella vaarassa", sanoo GDF Suezin pääjohtaja Mestrallet.

Citigroupin markkina-analyytikon mukaan energiayritysten tavassa lähestyä uusia haasteita on tapahduttava perusteellinen muutos.

Myös Ruotsissa esitetään kritiikkiä Fennovoiman projektia kohtaan

Ruotsissa sekä kunnat, yhteiskunnan eri vaikuttajat että ympäristöjärjestöt ja atomivoimaa vastustavat tahot kritisoivat mm. Rosatomin mukaantuloa ja sen atomiasetuotantoa. He haluavat tarkempaa tietoa projektin vaikutuksista meriveteen, kalastukseen sekä onnettomuuden sattuessa ihmisiin ja ympäristöön.

He muistuttavat myös Tshernobylin jälkeisistä luonnonvarojen käyttörajoituksista kuten porojen teurastuksista ja varoituksista poimia sieniä.

Naiset Atomivoimaa Vastaan –liike katsoo, että lähialueiden mielipiteitä on kunnioitettava. Tshernobylin onnettomuus osoitti, selvästi, että radioaktiivisuus leviää kauas. Mahdollisen onnettomuuden sattuessa atomivoimayritysten vakuutukset ja valtioiden korvausvelvollisuus eivät läheskään kata syntyviä kustannuksia. Japanin tilanne Fukushima onnettomuuden jälkeen on traaginen esimerkki tästä. Suomen kansan etujen mukaista, on tuottaa energiaa sellaisella tavalla, ettei siitä aiheutuvia kustannuksia siirretä omien sekä muiden maiden kansalaisten maksettaviksi.

Helsingissä 29.4.2014

Naiset Atomivoimaa Vastaan –liikkeen puolesta

Ulla Klötzer
Järvikyläntie 6
02780 Espoo

Pirkko Lindberg
Pajalahdentie 6 A 15
00200 Helsinki